

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ИНСПЕКТОРАТ КЪМ ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

гр. София 1000, ул. „Георг Вашингтон“ № 17, тел.: 02 9057502, факс: 02 9057503

Изх. № **A-25-490**
Дата: **29.09.2025г.**

ДО
ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА
НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

На Ваш № ТД № 1/2025 г. от 24.06.2025 г.

С Т А Н О В И Щ Е

НА ИНСПЕКТОРАТА КЪМ ВСС

по тълкувателно дело № 1/2025 г. по описа на ВКС, ОСНК

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

В Инспектората към Висшия съдебен съвет (ИВСС) е постъпила покана от заместник-председателя на Върховния касационен съд (ВКС) и председател на наказателната колегия за участие в откритото заседание на общото събрание на наказателната колегия (ОСНК) или за представяне на писмено становище по тълкувателно дело (ТД) № 1/2025 г. за приемане на тълкувателно решение по следния въпрос:

Необходимо условие за одобряване на споразумението по реда на чл. 384, ал. 3 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) ли е съгласието на всички подсъдими и техните защитници, когато споразумението е постигнато с един или с няколко от тях при обвинение за съвместна престъпна дейност?

Делото е образувано по искане на председателя на ВКС с оглед преодоляване на установената противоречива практика на съдилищата по прилагането на закона по чл. 384, ал. 3 вр. чл. 253, т. 2 от НПК по въпроса относно съгласието на кои страни е необходимо да е налице за сключване на споразумение в съдебната фаза.

В искането накратко е посочено, че институтът на споразумението е един от способите за приключване на делото, допустим както в досъдебната, така и в съдебната фаза на наказателния процес. Споразумение в съдебна фаза според процесуалния закон може да се постигне до приключване на съдебното следствие (чл. 384, ал. 1 от НПК), след съгласие на всички страни съгласно чл. 384, ал. 3 от НПК. Според изложеното „именно тази разпоредба, съотнесена с нормата на чл. 253 от НПК, която дефинира кои са страните в наказателния процес, предизвиква различно тълкуване в практиката, при това само и единствено в частта дали съгласието на останалите съпроцесници по делото е *conditio sine qua non* за сключване на такова от желаещия подсъдим делото, водено спрямо него, да приключи по този ред“.

Председателят на ВКС сочи, че е проучена и анализирана практиката на апелативните съдилища и на Върховния касационен съд по въпроса съгласието на кои страни е необходимо да е налице за сключване на споразумение в съдебната фаза, при което е установено, че няма противоречие относно нуждата от съгласие на конституираните частни обвинители и граждански ищци.

В искането са представени две противоречиви тези относно съгласието на всички подсъдими и техните защитници:

Първата група съдебни актове изразяват разбирането, че изискването на чл. 384, ал. 3 от НПК за съгласие на конституираните страни при одобряване на споразумение в съдебната фаза на процеса не се отнася до всички подсъдими при обвинение за деяние, извършено в условията на задружна

престъпна дейност. Според тях кръгът на заинтересованите от споразумението страни се определя от внесеното в съда обвинение и от реализацията на правата на пострадалия като частен обвинител и граждански ищец. Нормата изисква съгласие на конституираните страни, които могат да бъдат засегнати от постигнатото споразумение – конкретният подсъдим с оглед на възникналото наказателно правоотношение между него и държавата, целяща наказването му, защитникът на подсъдимия и прокурорът в качеството му на държавен обвинител и конституираният като частен обвинител пострадал, а при предявен и приет за съвместно разглеждане в наказателния процес граждански иск – и от гражданския ищец. Според поддържаната теза липсва императив за необходимост от съгласие на съучастник на споразумяващия се в качеството също на подсъдим при сключването на споразумение с прокуратурата в хода на съдебното производство, тъй като с нищо не се ограничават процесуалните права на останалите подсъдими в даденото наказателно производство. Другият подсъдим или останалите подсъдими имат възможност при всички създадени от законодателя гаранции за правилното решаване на делото в продължаващия за тях наказателен процес да докажат невинността си и да оборят гражданскоправната претенция на пострадалите от престъплението, предмет на споразумението на техния съучастник. В подкрепа на посоченото се привежда и довод, че не се изисква съгласие на съучастника-обвиняем при сключване на споразумение между прокурора и защитника на друг обвинен като негов съучастник в същото престъпление деец във фазата на досъдебното производство.

Някои състави подчертават, че тълкуването на нормата на чл. 384, ал. 3 от НПК с включване на останалите подсъдими като лица, чието съгласие е задължително за сключване на споразумение, е разширително и в разрез с духа на закона и преследваните от института на споразумението цели, поради което е причина за непоправимо ограничаване на процесуалните права на онзи подсъдим, който желае да постигне по-бързо и възможно по-благоприятно разрешение с окончателен съдебен акт на въпросите за вината и отговорността му. Ако това разбиране се възприеме, следва, че съдът е длъжен да получи и съгласието на защитника на другия подсъдим – съучастник на споразумяващия се, тъй като съгласно чл. 253 от НПК той също е страна в процеса, въпреки липсата на самостоятелни интереси извън тези на подзащитния му.

Виждането на втората група съдебни състави е, че чл. 384, ал. 3 от НПК изисква съгласие от всички страни, посочени в чл. 253 от НПК. Според изложеното в актовете от тази група нормата съдържа задължение на първостепенния съд при одобряване на споразумение между прокурора и защитника на даден подсъдим да следи за получаване на съгласие за това от

всички засягани от споразумението страни, включително и на останалите подсъдими и техните защитници, като няма изключение от това правило. Те са на мнение, че законодателят е предвидил гаранции за страните, чиито интереси биха били засегнати от споразумението, а преценката кои са засегнатите от споразумението страни се прави на база внесеното в съда обвинение и от възможността за реализация на гарантираните им от закона процесуални права, каквото е правото на защита на останалите подсъдими, още повече когато става въпрос за обвинение за съвместна престъпна дейност, при която следва да се разграничат действията, вината и отговорността на всеки един от тях. Според поддръжниците на тази теза, е необходимо изискването на съгласие от всички подсъдими за сключване на споразумение, защото подсъдимият, който след като се споразумее и е осъден, може да се разпитва като свидетел по реда на чл. 118, ал. 1, т. 1 от НПК и тъкмо тази възможност обосновава легитимния правен интерес на останалите да не дават съгласие друг подсъдим по същото дело да сключва споразумение, с оглед евентуално утежняване положението на останалите.

След запознаване с искането на председателя на ВКС за приемане на тълкувателно решение и въз основа на анализ на съдебните актове, посочени като проява на противоречива практика, споделяме като правилно първото виждане по следните съображения:

Институтът на споразумението е въведен в българското законодателство в отменения НПК със Закон за изменение и допълнение от 1999 г., в сила от 01.01.2000 г. Целта на тази диференцирана процедура е ускоряване на наказателното производство и облекчаване на правораздавателната система. Това се постига чрез съкращаване на част от процеса, като не се провежда съдебно следствие пред първата инстанция, както и въззивно и касационно производство. Споразумение може да се сключи както в досъдебното производство, така и в съдебната фаза, но само преди приключване на съдебното следствие пред първоинстанционния съд.

Именно постигането на споразумение в съдебната фаза е предмет на уредба по чл. 384 от НПК. Прегледът на съдебната практика сочи, че тази възможност е по-скоро изключение и споразумение се постига преди всичко в досъдебната фаза. Но дори и в тези случаи съкращаване на производството е налице, тъй като не се стига до постановяване на присъда и се избягва провеждането на въззивно и касационно производство.

Най-съществената разлика между споразуменията, постигнати в досъдебната и в съдебната фаза е изискването да е налице съгласие на всички страни за одобряване на споразумението в съдебното производство, както предвижда чл. 384, ал. 3 от НПК. Кой са страни в съдебното производство е посочено в чл. 253 от НПК, но кои са заинтересованите от споразумението страни, чието съгласие се иска, се определя както от внесеното в съда обвинение, така и от реализацията на правата на пострадалите. Според застъпеното в правната доктрина, заинтересовани от постигане на споразумение са прокурорът, подсъдимият и неговият защитник, частният обвинител, гражданският ищец и гражданският ответник, конституирани като такива. „Идеята за даване на тяхното съгласие е да се зачете волята им, като по този начин се защитят техните права и законни интереси в процеса“.¹ Както е посочено и в самото искане, по което е образувано настоящото тълкувателно дело, няма противоречие в съдебната практика по отношение задължителното изискване на съгласие от тези страни.

Не стои така въпросът по отношение съгласието от другите подсъдими лица и техните защитници. Няма основание да се приеме, че законодателят е предвидил съгласие за одобряване на споразумението да се изисква и от съучастник на споразумяващия се, ако такъв има, в качеството му на подсъдим по същото дело. Безспорно е, че в досъдебното производство не се изисква съгласието на обвиняем при сключване на споразумение между прокурора и защитника на друго лице - негов съучастник в същото престъпление и в това се състои сходството между споразуменията, постигнати в двете фази на процеса. При положение, че наказателният процес ще продължи за подсъдимия, с когото не е постигнато споразумение след внасяне на обвинителния акт, логически е необосновано да се търси на всяка цена неговото съгласие за одобряване на такова споразумение. Това е така, защото същият „има възможността да докаже невинността си в продължаващия за него наказателен процес при всички създадени от законодателя гаранции за правилното решаване на делото, включително и да постигне отхвърляне на предявени и срещу него претенции от пострадалия от престъплението, предмет на споразумението на неговия съучастник“.² Ако се приеме, че съгласие следва да се иска и от другите подсъдими, по този начин би се ограничила възможността на отделния подсъдим да сключи споразумение, ако са налице законовите предпоставки за това. Едва ли законодателят е имал такава цел с предвиденото в чл. 384, ал. 3 от НПК изискване, поради което и не следва да се дава разширително тълкуване на израза „всички страни“. В още по-голяма

¹ Чинова, Маргарита, Георги Митов, „Кратък лекционен курс по наказателно-процесуално право“, изд. Сиела Норма АД 2021, стр. 640, т. 2, б. „б“

² Р. № 409 от 01.10.2008 г. на ВКС по н. д. № 439/2008 г., I н. о.

степен това ограничение ще утежни процеса и ще го отдалечи от целта на разпоредбата за ускоряване на наказателното производство и облекчаване на правораздавателната система в случаите, когато съучастниците в престъпната дейност са повече от двама. Този силогизъм се подкрепя и от предвиденото в чл. 384а, ал. 2 от НПК (създаден със ЗИДНПК, обн., ДВ бр. 63 от 4.08.2017 г., в сила от 5.11.2017 г.), съгласно който по постигнатото споразумение се произнася друг съдебен състав, а не първоначалния, определен да разгледа делото по внесения обвинителен акт.

С оглед на изложеното и на основание чл. 129, ал. 2 от Закона за съдебната власт изразяваме следното становище:

При одобряване на споразумение за решаване на делото в съдебното производство, постигнато с един или с няколко от подсъдимите при обвинение за съвместна престъпна дейност, не е необходимо съгласието на всички подсъдими и техните защитници по чл. 384, ал. 3 от НПК.

/,

ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР:

Заличено на
осн. 33ЛД

ТЕОДОРА ТОДКОВА

ЮМ